

**A' ROMAI-TSASZARI ÉS AP. KIRALYI FELSEG
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.**

kiált BÉTSBŐL Kedden 6. Mártziusban 1792.

B E T S.

Nem gondoljuk, hogy már most olyan szegere-
letébe mehetne Európának ezen Kurirünk,
hol a' mi volt Kegyelmes Fejedelmünk II-dik *Leo-*
poldnak szomorú és véletlen halála ujság lehetne,
és tudva ne volna; de ezen halálnak némelly kör-
nyülműltásai, az ő véletlen vóttakra nézve, méltók
az emlékezetre. — Holzás útozásából lett meg-
érkezése után kezdett vala ő Felsege előbbeni szi-
nében és kövérségében változni, és mint egy észre-
vehetetlenül ottan ottan gyengülni. Halála előtt 2
nappal kezdett hirtelen gyomrában és mejjében fájd-
almas nyavallyát érezni, de minthogy az előtt
való napokban künn járt vala ő Felsege, Bétsnek
nagyobb része még csak a' nyavallyát sem tudta,
T
míg

míg nem a' Halál Lige miny'ülünknek fülét vélet-
 len meg-tendítette. A' kőtzerezett ér-vágás után
 Mártziusnak 1 ső napján délebe oly jól kezdette
 magát érezni ó Felsége, hogy midőn *Kabinétjában*
 lévo ágyára tűzta ruháikat vontanak volna, azt
 mondá a' vele lévő ifju H. *Lichtenstein* Károlynak;
 nó már most tsendesesen nyuszfom egyet, és ezzel
 le-feklyvén, mind a' Doktörök, mind a' fő Kama-
 rás Ut-ébredre menének, és tsak a' Fels. Királyné
 marada ottan egy Kamara Lakajjal; és már minde-
 mütt a' vala a' hirt, hogy jobban van a' Tsáfzár.
 — 3 órakor fel-ébredvén ó Felsége, tsak meg-
 rázkódott, és mejjéből véress matériát vetvén ki
 két izben, szemeit tsendesesen és örökösön bé-hunyá.
 Ezt vévén élzre a' F. Tsáfzárné, meg-ránditá a'
 tsengettyiit, melyre már Felséges és Kegyelmes Ki-
 rályunk *terentz*-is fel-érkezvén, még halálát ó
 Felségének nem tartják vala bizonyosnak, tsak
 valami ájulásnak; ugyan azért Hadnagy *Kóbos* N.
 K. Magyar Testörzö oly parantzolattal állitá-ék
 az ágyhoz, hogy vigrázua, 's ha élet jeleket lát-
 na ó Felségében jelentené. Egy óra alatt álván
 így a' F. fell és a' Testörzö, minékutánna látnák,
 hogy tsak ugyan oda a' mi Kegyelmes Atyánk,
 a' F. fell a' Kabinétból ki-viteték és halotti pom-
 pára kézfitteték. Ezen véletlen halál okozta azt-
 is, hogy az ó Felsége teste egy nappal később
 nyittatott-fel. Már a' múlt Vasárnap ki-tétetett va-
 la ezen Felséges test a' közönséges nézésre szokott
 F. Ts. Királyi pompával — tegnap 1 óra tályban
 vitetett Szive egy ezüst edényben az *Azulliniánusok*
 Templomába, más belső részei pedig (a' szokás
 szerint) a' *Szent Jfóán* Templomába: testének pe-
 dig egyéb része ma estvéli hetedfél órakor téteték
 a' *Kaputzinusoknál* lévő Ts. Királyi temető holtba
 egész szomorú gyászos pompával, az ó ditsősége-
 sen uralkodott Eleinek holt testei közé.

Ez a' Békelség Attya; ez a' mi és fok más
 Nemzeteknek ki-merilhetetlen kegyelmességü édes
 Atyánk, kinél már nagyobb kintset el nemi vezit-
 het-

hettünk volna, születetett vala e' Világra Májusnak 5-dikén 1747-dikben, és 1765-ben vevé igazgatása alá a' *Toskánai* nagy Hertzegséget, mellyet 25 egész esztendő alatt mindeneknek példájára igazgata, mind addig, míg 20-dik Febr. 1790-dikben az ő halhatatlan emlékezetű Testvére II-dik *Josef* meg-sirathatatlan halálával az ő örökös Birodalmainak igazgatására ére, és Okt. 9-dikén Romai Tsáfszárrá koronáztaték. — Meg-holt hát ezen Kegyelmes Atyánk életének 45-dik esztendejében, minekutánna a' maga örökös Országait 2 esztendő és 9 napok alatt igazgatta volna, és a' Róm. Tsáfszárságot 1 esztendő 4 hónap és 20 napokig birta volna.

A' mi, meg-illetődött gyászos szívvel említettő Kegyelmes Atyánk II-dik *Leopold* vala az a' Fejedelem, ki az érdemet, a' meg-jutalmaztatás végett önként felkereste — ki a' leg-nagyobb Bűnösnek törvényes büntetésén meg-illetődött atyai szívvel hátkodott, és tellyes életének Izéja nem egyéb volt, hanem hogy mennél több ember társait tehesse boldogokká. — *Toskánát*, azt a' hajdon, tsak nem úgy lehet mondani, gonofztévők Barlangját, a' maga bölts rendelései és példa adásai által egy virtussal, kimsel, és minden szükséges dolgokkal virágzó fő Hertzegséggé ő tette. A' meg-rögzött vad szokásokat és hibákat innen ki ő irtatta, és mindent oly böltsen és tsendesen, hogy az ő nepe közötti zudulás vagy támodás soha sem történt — a' leg-nagyobb belső tsendesség uralkodott. — Ő egy olyan időben vette a' maga Ts. Királyi páltzáját kezébe, midőn az Aulimái Ház egy felől a' leg-költségesebb vérengző *Mária* mezején tsatárván, más-felől hadsát fenyegetőznek vala ellene; és midőn tsak nem azt gondolnók, hogy a' Világ fenekestől akar fel-fordulni — midőn a' Belgiumi Pártosok a' Királyi engedelmesség arany lántzát szaggatják vala — midőn Német Országba már a' Erantzia ragadó nyovallya szinte elhatalmozna — 's mit tsinára a' Bölts II-dik *Leopold*

T 2

mind

mind ezekkel? A' böltsefséget, az igazságot, a' jogot, a' kegyelmiséget irgalmasságot véve tiok Tamatosokul maga mellé, es ezeknek segittségek által — tudja az egész világ — a' külső es belső tsendeseftet nem tsak rövid időn helyre állította, hanem a' maga népének - is hívséget es szeretetét ugy meg - nyerte, hogy thár möli az ő haláláról mindenek könyves szemmel es valóságos szív-béli bánattal emlékeznek — es az ő Népe, Kegyelmes Attya halálán bizonyoson meg - vigasztalhatatlan volna, ha a' mi eddig volt kegyelmes Közbenjárónk, 's mostani Felséges Királyunk I-ső *Ferentz*-rol tökéletesen nem tudná, hogy a' leg-böltsebb es kegyelmesebb Atyánk es Fejedelmünk léfzen. — ki már nem tsak az igazgatás módját esméri — hanem a' maga népe szeretetéről, kegyelmeseftéről es böltsefségéről ezer példákat-is adott.

Ugy halljuk, hogy F. Urunknak halála után, Felséges Királyunk I-ső *Ferentz* a' Bétsben lévő Udvari költseges tántzólo Komédiásokat azonnal el-botsátotta volna. — F. Urunknak halála után azon esmeretess drága órva Kiss fő Hertzogetskék — érzékeny izempillantás!! Testvérejek F. *Ferentz* Király eleibe mentenek, es lábaihoz borulván — el-yelztett édes Attyok helyett atyai Kegyelmet kérték. — Azt beszélik némelyek, hogy a' Fels. özvegy Tsáfszárné Prágába fogna lakni menni. — A' mi Fels. Palatinusunk Vasárnap már Bétsben volt, es más tsámos Uraságok is érkeztenek ide. — A' Magyar Sergeknek készülő parantsolatjok vala már a' múlt hónapnak utolján — várjuk az időtől, nem leszünk ujjság nélkül!! — I. *Ferentz* által Gróf *Kollarédo* Ur ő Excja, ki eddig F. Királyunk mellett fő Udvari - Mester vala, *Conferens* Ministerré es Kabinét Directorrá tétettetettnek lenni mondatik.

A' F. szomorú és gyászos szivü özvegy Tsálszár-
né eddig való lak házait az *Amélia* Udvarban el-
hagyván, a' bódlog emlékezetü F. *Mária Theresia*
völt lakó-házaiba költözött által.

Brüszfelből egy olyan hírünk érkezett, mely-
nek, noha ez már még a' Bétsi szárnyaló Levelek-
ben-is olvastatik, mi egészsz hitelt még nem adha-
tunk. Az hir e': hogy 19-ről 20-dikra viradó ét-
szakán a' múlt hónapban, a' már tudva lévő Kom-
plótnak el-fogatott sorsosin egy kemény executió
vitetett vólna véghez.

Tseh Országból azt írják, hogy ott egy igen
különös és éppen szokatlan *Canonizálásnak* módja
ment vólna ezen napokban véghez. *Leutmeritzhez*
közel egy faluban réá mennek egy Vasárnapi tem-
plom után a' Parasztok a' Papra, 's az kezdik töl-
le kívánni, hogy a' bódlogult II-dik *Josefet* száml-
állya a' Szentek közzé. A' szegény Papnak nem
lévén ilyen felséges munkához hivatala, mentege-
ti vala magát — hogy ezen dolog a' föld színin
csak a' Pápának vólna meg-éngedtetve: de csak
ugyan nem állhatott-ki a' Parasztok előtt. Nó jól
van; meg-igéri hát nékik, hogy véghez vilzi a' mit
kivánnak. A' Parasztok ezzel egyenesen menvén
az Uracág Kantzelláriájára, le-vézik onnan a'
Josef Képét erővel, a' nélküli hogy fokot infálgat-
tak vólna érette. Innen mennek egyenesen a' tem-
plomba, a' hola' sz. *Nepomutzenos Jánosnak* képét le-
vén, ennek helyébe a' II-dik *Josefet* helyhezte-
ték fel a' nagy Oltárra. A' Pap, ki már akkor
nap el-végezte völt egyszer a' maga köteletségét
a' templomban, kéntelen völt másodszor-is Mi-
sét mondani, és azt el-végezván a' *Josef* *Canoniz-*
álásához hozzá fogni, melly meg-esvén, az illen-
dő *Litánia*-is II-dik *Josefhez*, mint Szenthez, el-
mondattaték. Más napra vizsgálta akarta a' Kantzel-
lária

lária vitetni a' *Josef* képét a' templomból, de nem lehetett, mert a' Parafztok Strázsákat rendeltének vőtt a' templom mellé, és a' jel-adásra az egész falú özve-futván, a' kepet az Oltárról le-vétetái meg nem engedte. — A' *Josef* képét, azt mondták a' Tsch Parafztok, azért tézik a' magok Pátronusok *Nepomuk* helyébe, mivel nékiek Attyok és oltalmazójok vőli.

Romában - is számláltttanak ezen napokban vagy ketten ismét a' Szenték közzé; de ez Romában gyakrabban esvén, nem olyan nevezetes, mint az elsőb.

S. Ujhely 20. Febr. — A' múlt Jan. 8-dikán nálunk 's az Ujhelybe N. Zemplén Vármegeyében a' Budai és Pesti Synodusoknak az a' kívánt gyűmölse tapasztaltatott, hogy a' nálunk lakó Evangelus Atyafiaknak a' bizonyos idő-szakafazokbéli Isteni tiszteletre által engedvén ujj Templomunkat abban a' mi éstaz ő Isteni tiszteletek ilyen rendel ment véghez:

1-ször. A' 133-dik ezen 'Sóltárnak: *Imé melly jó 's melly nagy gyönyörűség. Az Atyafiak közt az egyeneség, Ha békével együtt laknát*, el-énekeltése alatt meg-telepedett a' Templomban mind a' két rendbéli Gyülekezet.

2-ször. Hivatalát betsülettel végzett Oskola Rectorunk el-mondott egy rövid de elmés bútszóó Beszédet; mellyet az Oskolai Chorusnak, ahoz alkalmaztatott hármóniás éneke rekesztett-bé.

3-ször. Fel-állott a' Cathedrában az idős bik Prédikátor, ezen el-fogadó rövid Beszéddel:

Keresztyén mindi két renden lévő Gyülekezet! Én most nem a' végre állottam e' szent Hellyre, hogy itten rend szerint való vagy Tanitást vagy Könyörgést tegyek; hanem a' majd mindjárt elő következő tudós tanítás előtt 5 vagy leg-felleyebb is 6 minutányi időt veszek magamnak, míg örömet jelentő egy kis beszédet tehsek, és a' máizserentsés, és idveféséges látáson való örömmüket egész

egész népünk fejébe 's képébe ki-fejezhessem 's ki-jelenthessem. Tudniillik :

Miólta az Ur Istennek ez az ujj Háza és Temploma harmadik esztendőre fordulva az ő Kelsége ditsőséges tiszteletire fel-szenteltetett; Vóltanak ugyan ebben egy néhány szerentsés órák, mellyeken izokott Isteni tiszteletünk rend-kivül-is egy néhány *Te Deum Laudomokkal* meg-ékelítettett. De ha jól meg-gondoljuk, alig vólt még ebben oly örvendetes Spectaculum, 's olly szerentsés öfve-gyülés mint a' mái szent és jeles napon, ugy-mint a' mellyen Manasse Effraimmal és Effraim Manasséval, azon egy áldott Atyának Josef Patriárkának darab ideig egymástól távolyka járt két fiai, már egymással kezét fogtanak, és az hitbéli atyafiságos szorofsabb 's meg szorofsabb edgyesülés aránt magok felől jó reménységet nyújtottanak, a' mellyet eddig fok Abraham hitin lévő Szentek, forróan ohajtottanak, de szemeikkel nyilván nem láthatták.

E' mái szent nap azért, mi réánk nézve mondható Világosságnak napja, mert az el-múlt még setétetske századok után az Igazságnak ama fényes napja, a' maga világos és melegítő sűgárait, e' mái napon olly hathatoss erőben ki-terjesztette, hogy mi Protestánsi eddig vólt két felekezetek, az igazság napjának világánál, már egymást nem csak szebb és világosabb szemekkel nézhettyük, hanem az igaz Hitbéli atyafiságos szeretnek kebelében ölelgetve apolgathattuk-is.

De miért-is vóltunk mi eddig-is? miért vólnánk fokkal inkább ennekutánna-is, egymás aránt olly hidegek 's olly kedvetlenek? a' kik azon egy Lelki Atyákkal lettünk ujjonnan; a' kik azon lelki vizeket merengősiük minden-nap a' Szabadítónak kút-sejéből, az az, a' kik azon egy Jésusi névnek ereje által kívánunk bűneinktől szabadúlni; és a' kiket nem az idvezítő Hitnek valamelly fundamentomos különbözése, hanem az előtteni századokban vetélkedni szeretett embereknek indula-

toskodások válsztatott két felé. Én merem bátran állítani hogy *Luther, Calvinus, Zvinglius, Filip Melancthon*, -- 's hozzájuk hasonló más febb Izent Reformátorok ma a' bődög örökké-valóságban együtt és egyező-lzivel imádják az Istent, és ha a' magyarságban a' meg-bánásnak helye van, merem állítani, hogy ezek bánnyák és fájlallyák hogy ma'ok után tsak eddig-is terjedhetett vilzfálkodást sem-hagytanak.

Nó azért a' kik Isten kegyelméből olly időkre jutottunk, kik a' Békesség Szerző és Szerelő bölts és kegyelmes Királyi Fejedelmünk alatt lelki-esméretünknek Izabadságában élhetünk; ne legyünk már ezután embereknek szolgálk az Apostoli intésnek értelme szerint; tépjük le szemeinkről is a' fedelet, a' mellynek boritékja alatt eddig vakoskodtunk; fogjunk kezét mi Protestánsok egymással, ha szinte még nem a' tudományi dolgokról-is, leg-alább a' felebaráti igaz Szeretetről, és az egymás aránt való jó ítélet tételről.

Mi a' kik S. Ujhelyben a' Reformátusi néven a' mi Istenünket tiszteljük, imé e' napságtól fogva a' mi Evangelicus hitbéli kedves Atyánkfainak által adjuk szivünket 's szivbéli Szeretétünket; sőt szivünkkel együtt által ajánlyuk, a' rendes idő szakkalozokban az Isteni tisztelet végett költséges Templomunkat-is a' mi leg-érágább kintsünket, meg-hagyván mindazáltal mindenkor ahoz való tulajdonos jussunkat.

Ezen kész ajánlásunkat pedig az Evangelica Ekklésia-is, és nevezetesen annak Tiszt. Lelki Tanítója háládással veszi; hanem a' tudós Férjfi ez egyet sajnállyá hogy azt a' szoross idő, és a' kü-lömbzö Nvelveken való tanítási miatt most meg-nem hálálhattya. Hanem következendő szent alkalmatossággal, a' midön a' napok-is mind enyhébbek 's mind hosszabbak lesznek, mostan el-maradott szent szándékát kész indulattal tellyesíti.

Maga pedig az Ur Isten, a' ki bir egyedül a' szivekkel, nyomja az eröss egyefségnek lelkét minnyájinknak szivekben, hogy eröröl eröre, nyereségről nyereségre mehelsünk elébb a' Szentek edgyefségét életető szeretetben', és az Isten D-ge dolgainak munkálódásában. 's a' t.

4-szer. Ezen rövid Beszédet bé-rekesztette az Oskolai Chorús ez Hármoniás énekkel.

1.) Örülly! emberi Test 's Vér!

Mert Jésus veled Testvér,
Fel-öltözött magára
Bűnös Lelkünk javára.

2.) Atyafi Jésus szeress,
Ha tévelygünk fel-keress,
Szeresd azt hogy mi egymást
Szerettyük szemlátomást.

3.) Enyvezd öfzve szívünket,
Egyefütsed Hitünket,
A' te Ditsőségedért
Azt nem tselekednéd, mért?

4.) Légy minékünk Istenünk,
Mindenekbe mindenünk,
Atyafi szeretettel
Aldj-meg, 's bóldog étellel.

5-ször, Ezek után el-kezdték az Evangelicus Atyafiak az éneklést, mellyet midön kedves hanggal el-végeztek vólva, fel-ment a' Tokai Evangelicus Prédikátor Tilzt. *Buddeus* Ur a' Kathedrába, az holott midön szép Magyar folyó beszéddel engedelmet kért népüktől a' most el-mulasztott de leg-első alkalmatossággal bé-telleyesítendő közönetről, elsőben Német 's majd Tóih nyelven mondott Prédikáziói után az Uri Vatsorának szent Sacramentomát szinte Apolloli edgyügyüséggel szolgáltatta,

Külső Országokat illető Tudósítások.

A' Frantzia Levelekben olvastatik valami *Plénum*, melyről azt erősítik, hogy a' Frantzia Prin-
tzei Kabinétjából vette volna eredetét, és bizonyos
puktumokat foglal magában, mellyek alatt ezen
Printzek a' Frantzia Nemzettel ismét öfzve békél-
leni kívánának. Mi Iohansen valaha a' dologból,
azt bizzuk az időre. A' puktumjai pedig a' *Plé-
num* ezek: — „ A' *Törvény-hozó és Betöltető*
Hatalom maradjanak egymástól el-válva; a' Déz-
ma és egyéb Papi jövedelmek legyenek el-töröltet-
ve; a' Nemesség mondjon-le minden Feudalis Ura-
ságról, de el-vétegetett nevét és titulussát nyerje vilz-
sza; az első-születésnek jusza, a' Familiák virágzá-
sáért, állitassék vilzsa; a' ditsőségek minden
póltzai, méltóságok, rangok és hivatalok, éppen
ugy illessék, a' harmadik Státust-is, valamint a'
Nemeseket; a' Pápa ismérje-meg az esküdt Papok-
nak törvényes voltát, és a' *Conformista Catholicus*
Keresztényeket nézze ugy, mint az *Arméniai, Cop-
tus* 's más Napkeleti Sectákat; az esküvéstől fu-
tó Papok és *Nonconformista* Keresztények maradjá-
nak a' magok Isteni tiszteleteknek módja mellett;
ezen két pártok közt való gyűlölség egézfzen
enyéfszék-el, 's ezek egymást mint atyafiak ölel-
gessék. (Erről azt mondhatjuk, hogy Dixit. Nem
völt még a' Hóld alatt soha olyan *Constitutio*, mely
a' Vallás-béli szakadások között, az egymás-gyűlölést
számkivítésbe menni parantsolhatta volna). Továb-
bá, a' Stralzburgi *Canonicum* 's minden más *Ca-
pitulumok* állitassanak ismét helyre, 's valamint
eddig, ugy ez után-is Protestánsok-is mehefsenek-
bé; sőt a' Stralzburgi *Coadjutor*-is egy Meklenburgi
Protestáns Printz legyen (Mivel az Angliai Király-
né Meklenburgi Leány, ugy láttzik hogy a' Frantzia
Printzek, ez által az *Anglus Udvar* akarják a' ma-
gok pártjokra hajtani). Végre, a' *Lutheránusok* és
Reformátusok minden régi juszaikat nyerjék vilzsa;
Német Orizág állyon réa arra, hogy a' Lotharingia-
baa

ban és Alsátziában lévő Német Fejedelmek örökségeik vályanak-el a' Német birodalomtól örökre; ezen pontumokat a' külső Hatalmafságok ~~garantéroz-~~zák. 's a' t.

A' Frantzia nép ellenben az ~~e'~~ féle egyezésből nem akar tudni leg-kifsebbet-is. — Párisnak edgyik részében vagy két templomot, mellyekben meg nem esküdt Papok szolgáltanak, bé-záratott volt a' Tanáts. Ez olyan támodást okozott, hogy az Elölljáróknak szintén életekben került. A' többek között a' Procurátor Syndikus halálra veret-tetett. — Sz. *Markó* nevű külső Várofsában Párisnak ugyan ekkor Vasárnapon, midön némelly templomokban a' meg nem esküdt Papok Isteni szolgálatban foglalatoskodnának, réa' rojtott a' nép ezen templomokra, és minden beunek tanáltató Afzfonyok elő vonattatván, meg-vefzföztetnek, és ezen leg-ujjabb Párisi módi penitentia tartás által üzetek-el a' meg nem esküdt Papok Oltárjok elöll. — Egy szóval, ha az ember az igazat egy-szeriben ki-akarja mondani ,,

„ *Frantzia Országban* valamint a' régi módi Papok, így a' régi módi Vallás-is nagy veszedelemben forog. — A' Párisi nép már, a' mint ezt erősen beszélik, abba foglalatoskodik, hogy magának Párisban egy *Patriárkhát* valófzfzon, 's magát Romától egészfzen el-válófzfza. Sőt a' régiek helyébe, ujj *Mise* mondó könyv és ujj *Ritüdle* kéfzítettik Frantzia nyelven.

Párisnak némelly külső Várofsaiban kötésre mentenek egymás között a' lakosok, hogy a' Kávéról egészfzen le-mondván, azzal a' pénzel, mellyel eddig Kávét és nádmézet vásároltanak, hegyess töreket tsináltassanak. Párisnak 48 ofztályai vagy részei közzül tsak kettőben 50-ezer ilyen hegyess török tanáltatának kéfzen ezen napokban. Mi-néma tzelra kéfzüljön a' Párisi nép ezen vakmerő fel-segyverkezésével, azt nem tudja senki.

A' Papság, Nemesség, és az egészsz Ministe-
riom retteneg Frantzia Országban. Az Elölljárók ki-
akarnák venni a' nép kezéből a' fegyvert; mellyet
a' nép tsáfoson nevet, és azt izeni a' Nemzeti-gyü-
lésnek, hogy senkitől se tartván, el ne állyon a'
tzel mellől; mert a' Párisi nép a' maga hegyess
törcivel egy tsepp véréig fogja őtet védelmezni. —
A' Ministereknek a' *Vető*val gyült-meg a' bajok min-
denek felett. Nékiek tulajdonítja a' nép és a' Nem-
zeti gyűlés annak az okát, hogy a' Király a' Nem-
zeti-gyűlésnek egy néhány Dekretomára *Vetőt* itt
a' minap tsak hamar egymás után. Leg-gyakrab-
ban ez a' két izó hangzik most a' N. Gyűlésben:
Minister és *Vető*. — A' *Svédok* Diétáján nem hal-
latik, hogy még eddig elé leg-kisebb nevezetes
dolog-is történi volna, hanem hogy a' Király fia,
a' Korona örökös, a' maga tanulásából az egészsz
Diéta előtt Exament adott.

Madridi. — *Gen* Az Anglus Udvar Spanyol Ország
által akarja a' Frantziákat meg-szégyeníteni. Tud-
juk hogy a' Frantziák az Angliával való barátság-
gért le-akartak mondani a' Spanyollal való Szö-
vettségről. Azt-is tudta minden előre, hogy ha
színtén az Anglus nép kedvelli-is az új Frantzia
Constitutziót, de az Udvar természet szerint irtozik
a' Frantziákkal való Szövettségtől, azonban pedig
örvend annak, hogy a' Frantziák és Spanyolok
közt eddig fenn-állott Szövettség félbe szakadjon.
Tsak azt nem lehetett előre látni, hogy vallyon
mi módon tudja az Anglus Udvar mind ezeket a'
környüllásokat a' maga hasznára fordítani. Már
most könnyű által látni ezen Udvarnak egész tzel-
lyát egy *Madridi* Febr. 22-dikén költ tudósításból,
mellynek egész Summája tsak az — hogy az An-
glus Követ *Madridban* sem pénznek, sem más egyéb
maximának nem kedvez, hanem minden igyekeze-
tét arra fordította, hogy a' Spanyol Udvar az
Angliával való öszve szövetekezésre vehesse réá, és
a' két Birodalom között egy igen szoross kereske-
dő Traktát kezdjen. — Jól tudja azt az Anglus
Udvar, hogy most, midőn a' Frantziák a' Spanyol
Királyt

Királyt erősen meg-boszszantották, leg-könnyebb ötöt meg-nyerni: a' mi pedig a' haznot nézi, könnyebb már mólt a' Spanyolokkal haznoson kereskedni, mint az ezeknél jóval megszébbetske látó Frantziákkal. — Anglia nem dughatta-bé a' Spanyolok' kintseinek kút-fejeit eddig, ugy mint nékiek ellenségek. Már most pedig hasonlást tsinál a' Frantzia és Spanyol Királyi Házak között 's az után gyengíteni fogja a' Frantziákat, mint ellenségeit mindenütt a' hol lehet, a' Spanyolokat pedig fejni fogja, mint Vasullusait.

A' Lengyelek terhes környülállások között tanálják magokat. A' Pruszikus Király meg-izente nékiek, hogy nem szoll az ő ujj Constitutziojok dolgában. A' Saxoniai Válofzó Fejedelem olyan mozdulásokat vezet ezébe az Orosz Sergek között, mellyek miatt nem bátorkodik fel-vállalni még eddig a' Lengyel Koronát. — Egy *Glaim* nevű Kanonikus Pap valami ditsérő Verseket irt a' Lengyel Király Izámára, mellyekben ezen Királyt az ujj Lengyel Constitutzioért magasztalja, és azért a' Királytól egy szép brilliantos gyűrűt nyere. — *Stötzer* ellenben azt erősiiti, hogy nem sokat ér ezen ujj Lengyel Constitutzio; mivel ez izerint a' Lengyel Parasztok ez után-is, mint eddig, az ő földes Uraiknak rab szolgáik fognak lenni, a' szabados tettzés izerint való Ur dolga alá lévén ez után-is rekesztelve. — Mi pedig azt tartjuk, hogy jónak kell lenni anuak az ujj Lengyel Constitutziónak, külömben miért hagynák-el a' Lengyel nagy Urak, p. o. *Potoski* 's mások, ezen Constitutzio miatt a' magok hazájokat? — ? — ?

Tudományt illető jelentés.

Mint hogy az egész világ példáján tapasztaljuk, hogy az Oskolák légyenek azok a' plántáló Kertek és dolgozó műhelyek, a' mellyekben a' közönséges társaság külső és belső alkotmányához fundamentomnak és épületnek való oszlop emberek képzit.

kézzittetnek : valóba nem lehet egy egy köz-böldogságot egyenelsebb nézéssel és közelebbről érnőző gondviselés, mint az, a' melly az azokban meg kívántató, tanítás és nevelésbéli jó rendtartást, melly egyebekben-is minden dolognak lelke, felállítani, és meg tartani igyekezik. Eppen ez vala bolts tzelja, a' mi halva fekvő áldott emlékezetű F. Második *Leopoldunknak*, kivel mindazáltal az említett böldogság irám való bizodalunkat el-nem temetjük, sőt a' tudományok és jó erköltsök viráginak Nemes Hazánkban-is lejendő tellyes ki-nyílusat, Koronákra következő F. Második *Ferenztudunknak* böldog uralkodása alatt álhatatofsan reményljük.

Ezen ditséretes igyekezetnek követésre méltó példájával örvendeztetett meg minket, és minden jó gondolkozású Hazafiakat, egy a' napokban Debretzenből költ tudósítás-is, mellyből értettük, hogy az ott lévő Ref. fő Oskolára nézve, a' Patronatus által bizonyos jó rendelések meghatározattak, mint p. o. a' többek között: Hogy a' Tanítóknak ne engedtesék meg ennekutánna a' magok iminnen amonnan papirosból számra öfzve favyanyított Legendájokból adogatni a' letzkéket, 's azoknak határ közzé fzorított rabjaivá tenni a' gondolkodásnak egéltz mezejével természeti julsal bíró elméket, és azoknak firkáltatása által el-erőteleníteni fok Stentori mejjeket, hanem adattalsék mindenik tudományra elejekbe bizonyos Könyv, melyet darabonként fel-olvasni és rövid szóval magyarázni tartozzanak. Mellyre nézve, azon könyveken kívül, a' mellyek az eddig valók közzül az ujj meg-visgálás után-is jóvá hagyattak, rendeltettek e' következők: A' Geographiára *Cellarius*, a' Philosophiára *Baumeister*, a' Fizikára *Krüger*, a' Jus Nauréra *Achenwall*, a' Theologiára *Stofz*, az Ekkléfiái Historiára *Schreck*. Jól van! ezek, 's a' régibbek-is molli eleinten szenvedhetők; de hamar időre lehetne ohajtani, hogy meg-gondolván egy felől

felől azt, hogy minden tudományok ujjabb 's leg-
 -ujjabb találmányokkal szaporítottak; más felől e-
 -lőttünk tartván más virágzóbb Oskolákkal fénylő
 Nemzetek példáit, a' mi Nemzetünk-is, azon
 tzeira válogatott avagy önként vállalkozott Tu-
 -dolsai által mindenik Tudományra a' leg-tö-
 -kélettefőbb munkát Anyai nevelvünkre fordítat-
 -ná, vagy éppen újakat iratna, mellyek egy kö-
 -zönséges meg-rostálás után adattatnának a' Tani-
 -tásnak finor-mértékéül, és a' magános tanulásnak
 is Vezér-sonalául. — Továbbá, hogy mind a'
 két Auditoriumba három három esztendő alatt, az
 őket illető tudományok végre hajtassanak, és így
 az egész Oskolai pályafutás 6 esztendővel ki-tel-
 -jen. Eddig a' ki gyermek állapotba ment-is oda,
 ha valami akart lenni; ott avasodott-meg, 's csak
 nem rosdát, rántzot, és ősz haj szálakat hozott
 ki, hát még a' ki olyan korába vetődött-bé tanu'ni,
 hogy azt kellett kérdezni tőle: talám a' fiatskáját
 hozta-bé nagy jó Uram taníttatni? 's azt felelte:
 De bizony Mendikánságot akarnék inszálni, ha meg
 nyerhetném; abból mondom ritkán lehetett valaki-
 is. — Ismét hogy a' Tanítók bizonyos időkben
 tartozzanak Tanítványaiknak ő általok való elő-
 -menetelét közönséges Examenekkel meg-bizonyíta-
 -ni. Csak ezek-is igen jelesek: de ha bizonyos az,
 a' mint tudósítottunk, hogy Febr. 21-dikén egy
 nagyobb Consistorialis Gyűlés állott volna-bé, más
 egyéb Vallást illető környül-állások közt, ugyan
 ezen Oskolai rendnek-is tökélettefőbb ki-dolgozá-
 -sára, tehát a' szerint rövid időn talám egész do-
 -loggal kedveskedhatunk érdemes Olvasóinknak. Sze-
 -rentsés Oskola! mellynek régtől fogva ohajtott
 rendbe hozásában anyai fő emberek, kivált egy
 olyan minden tudományban mesteri nevet érdem-
 -lő, és a' köz dolgok kormányán öszült Bölts mun-
 -kálkodik, a' kinek nevében az első gondolattal-is
 ezt lehet találni: *Olas Med.*

Tudósítás.

Poson 1-10 Mártz. — Nem régenten a' Magyar Nemetség, és ugy Izolván az egész Nemzetünk ellen egy igen gyalázatos Könyv jött-ki, következő tzim alatt: *Grosse Wahrheiten und Beweise in einem kleinen Auszuge aus der ungarischen Geschichte.* — Tűsifosabban a' leg-alább való rendű köz-embert sem illethetné seaki, mint ez az említett Könyv egész Nemzetünket. Fel tőrja ravalíszúl Hazánk Historiáját: és minden tselekedeteit édes Eleinknek mint ostobául, mint pedig ortzátlau 's hazugúl gyalázza 's motkolja, olly Izándékkal, hogy el hitelhese a' mostani Magyar Nemetséget, hogy Öseinek Virtusában és híres Nevében éppen semmi ditséretet ne keressen. — De bezzeg meg-felel ezen hamis vádolónak egy Hazafű: Német nyelven ugyan — hogy a' külső Nemzetek-is érísék, de ugyan tsak olly formán-is, hogy olly könnyen ki nem gázol azon Kukotz a' patsványságból, mely-be holtatta magát. — Eppen most van a' Sajó alatt *Wöber* Könyv-nyomtató Urnál. Posonyban ezen Könyvetske, következő tzim alatt: *Babuk, oder der Volks-Verleünder in den angeblich grossen Wahrheiten und Beweisen &c.* A' jövő Pesti Vásárig minden bizonnyal el-készül, és ugyan ott az említett Könyvnyomtató Urnál fog találtatni, a' ki a' Hatvani Kapun kívül, jobb kézre, a' Kerékhár-tó *Felner* Házánál lakik; Vásár után pedig minden Könyv-árosnál. — Minekutánna a' többi azt-is meg-bizonyítja ezen Könyvetske a' Németeknek, hogy mint nyelvek, mint pedig ruhájok és szokásaik nem tulajdon magoké, hanem tsak más egyéb Nemzetek nyelveikből 's szokásaikból forrtanak légyen ölzve — mint a' Török hit! — és hogy még a' Magyar nyelvből-is költsönöztek sokat!! — vár-va várjuk mit felel erre a' bűdös *Babuk!*